

Ольга Волощенко
Олександра Козак
Ганна Остапенко
Оксана Волошенюк

Я ДОСЛІДЖУЮ СВІТ

4 клас

Пілотування НУШ

**Кейс завдань
до інтегрованої теми**

“Машина часу”

Пригода перша. “Як з’явилися музеї”

1. Сформулюй та запиши два запитання за змістом прочитаного тексту. Постав їх своїм однокласникам та однокласницям і вислухай їхні відповіді.

.....

.....

.....

2. Продовж речення.

Музей — це місце, де .....

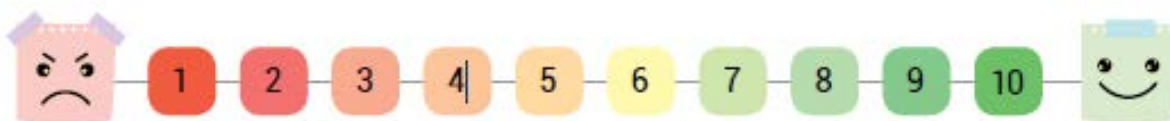
.....

.....

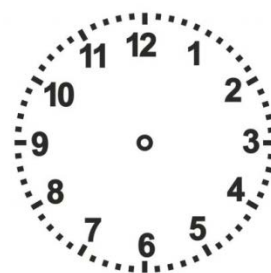
3. Допиши по два слова з пригоди, що відповідають поданим схемам, за зразком.

	
рослини	земляні
людини	камінців

4. Оціни, наскільки тобі подобається відвідувати музеї.

5. Марта разом з Лідою вирішили відвідати Палеонтологічний музей в Одесі. Відомо, що на дорогу Марта має витратити приблизно 1 год 45 хв. Познач на циферблаті час, коли їй треба виїхати з дому, якщо дівчата домовилися зустрітися біля музею о 12 год 30 хв.

6. Денис вирішив здійснити віртуальну мандрівку Палеонтологічним музеєм. Зайди на сторінку цього музею і ознайомся з деякими з його зал.
svitdovkola.org/pilot/4/media3

7. Запиши свої враження від віртуальної мініекскурсії.

8. Довідайся, які музеї є у твоєму населеному пункті. Запиши їх назви.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Чому важливо знати своє минуле?

1. Прочитай вірш та уяви описане в ньому. Намалюй ілюстрацію.

Живу в рідній Україні,
Де річки й озера сині.
Чиста в них вода, прозора,
В дно їх зазирають зорі.
Найгарніші наші села,
Люди мудрі та веселі,
Хати білі, чепурненькі,
Діти, мов квітки, гарненькі...
Маки в полі червоніють,
І волошки ген синіють.
Скрізь сади такі плодючі,
І городи всі родючі.
Україно наша мила,
Донька я твоя щаслива!

Г. Камісарова

2. Склади й запиши сенкан зі словом “Україна”.

1. Україна.

2. .... (прикметники, 2 слова).

3. .... (дієслова, 3 слова).

4. .... (почуття, 4 слова).

5. .... (підсумок, 1 слово).

3. Продовж речення.

Я вважаю, що своє минуле важливо знати, бо .....

.....

.....

4. Визнач, які висловлювання істинні, а які хибні.

- Історія — це наука, яка вивчає минуле людства.
- 15 жовтня українці відзначають День захисника України.
- Леонід Кравчук — перший Президент України.

ТАК	НІ
-----	----

ТАК	НІ
-----	----

ТАК	НІ
-----	----

✚ Довідайся, як виконали це завдання твої однокласники та однокласниці. Чи однакові у вас відповіді? Чому? У який спосіб ти можеш перевірити правильність кожного твердження? Розкажи.

5. З'єднай стрілками портрети відомих захисників та захисниць України й інформацію про них.

- Під час його правління Київська Русь перетворилася на могутню європейську державу, було споруджено Золоті Ворота, Софійський собор.

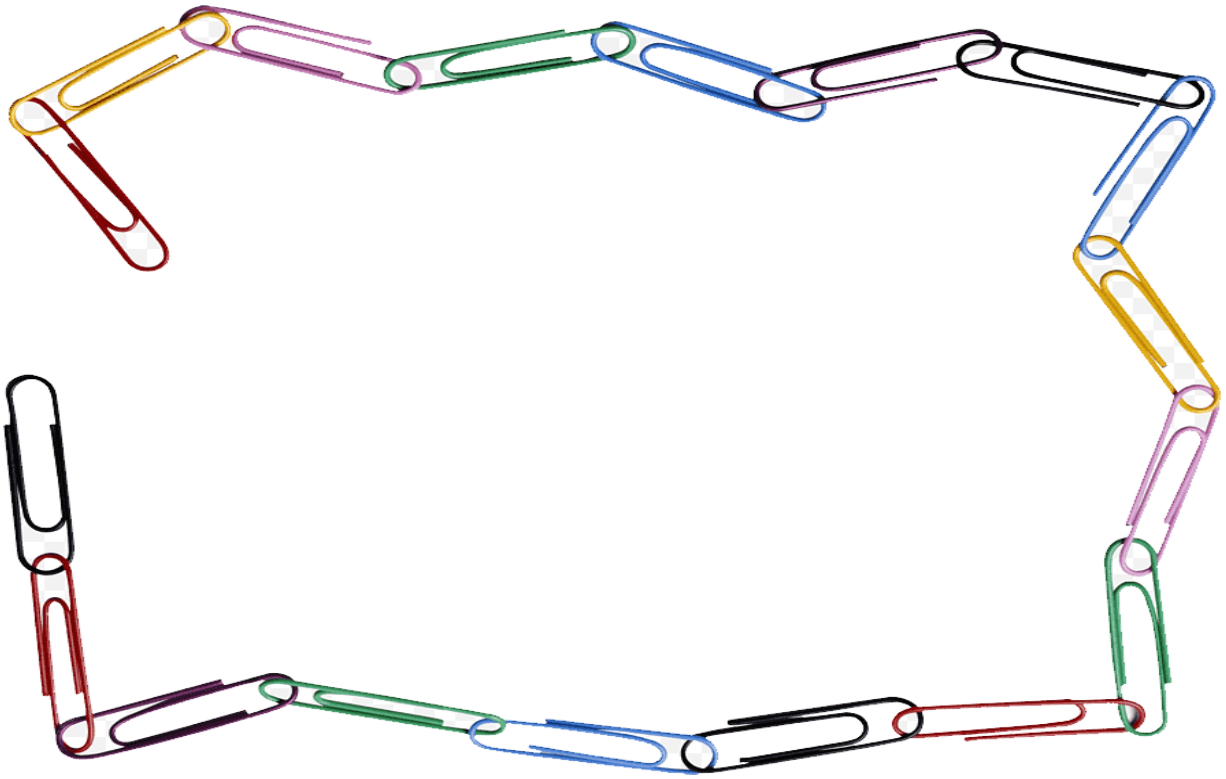

- Учасниця військових дій у наш час, народний депутат України.

- Автор підручників з української історії, геніальний учений, видатний політичний діяч і надзвичайно талановита людина.

6. Напиши привітання з Днем захисника України.

7. Розкажіть одне одному відомі вам історії про людей, які боронили Україну в різні часи.
8. Прочитай початок п'єси. Поміркуй, чим цей твір відрізняється від казки, а що в них спільного.

Погані новини

За п'єсою Олександра Олеся
"Микита Кожум'яка"

Картина перша

Князь і князівна в палаці. Входить джура.

Князь

Що сталось, джууро?

Чийсь гонець?

Джура

Атож! Від змія посланець.

Князь

Хм! Посланець?.. Від змія?..

Клич!

Джура

Такий він чорний, як та ніч!

Такий зубатий та окатий...

Князь

Дарма! Іди, зови в палати!

Посланець (*входить*)

Наш пан, великий володар
землі й самого пекла цар,
прислав мене тобі сказати,
що мусиш ти дочку віддати.

Посланець виходить.

Князівна

Хай я згину в пащі змія,
та в мені живе надія,
що загине й він колись,
і потоки людських сліз
згодом висохнуть росою...

Князь

Щоб нарешті ката-гада
наш позбавився народ,
джуро, скликать воєвод!
Нині ввечері нарада!

Джура

Воєводи у дворі
ходять, радяться, міркують,
а у змія на горі,
кажуть, зранку бенкетують.

Джура йде.

П'єса — літературний твір, за яким у театрі створюють виставу. Текст п'єси складається з **реплік** (мовлення) персонажів і **ремарок**, що описують декорації та дії акторів. Розділи у п'єсі можуть називатися **картинами** чи **діями**.

9. Який настрій у тебе після читання уривка? Чи сподіваєшся ти на щасливий кінець історії?
10. Знайди у тексті два звертання. Зауваж, як змінюються закінчення слів, коли вони стають звертаннями. Зверни увагу: під час промовляння звертання виділяється паузами, а на письмі — комами або знаком оклику.
11. Напиши звертання до п'яти своїх однокласників. Виділи і досліди закінчення.

.....

.....

.....

12. Назви персонажів твору. Зверни увагу на те, як записане їхнє мовлення.

13. Прочитай ремарки (фрагменти п'єси, написані курсивом). Що ти можеш сказати про речення, якими вони записані?
14. Уяви п'єсу Олександра Олеся “Микита Крожум’яка” на сцені драматичного чи лялькового театру. Яку роль ти міг/могла би в ній виконати?
15. Прочитай продовження твору.

Нарада воєвод

Картина друга

*Велика світлиця в палатах князя.
За столами сидять князь і воєводи.*

Князь

Воєводи, в горі, в тузі
вас, мої і слуги, й друзі,
скликав я на раду тут...
Я не сам, увесь наш люд
просить вас пораду дати,
як державу врятувати,
як скрутити змія злість,
бо він всіх нас переїсть.

Перший воєвода

Гнулись ми, та досить гнутись —
час до вітру обернутись!..

Другий воєвода

Правда!
Час підставить груди:
хай що буде, те і буде —
мусить статися двобій!

Третій воєвода

Хай загине лютий змій!

Четвертий воєвода

Мусить край настати змію!

Князь

Бачу, слухаю, радію.
Але хто себе і зброю
вкриє славою ясною?

Тиша.

Дід (входить)

Воєводи! Не годиться,
щоб віддав дочку наш князь.
Треба з лютим змієм битися,
щоб не жер він більше нас.
Князю, треба вбити гада!

Князь

Ось про це і йде нарада...
Але хто б на бій пішов?

Дід

Змія б син мій поборов.

Князь

Ах, коли б він гада вбив,
я б тебе озолотив!

Дід

Не прошу нічого в тебе,
та мені його й не треба.
Я хотів лише тобі
помогти в тяжкій журбі...

Перший воевода

Цей уб'є, напевно, гада!..

Князь

Що ж... Скінчилася нарада,
дуже ви допомогли...
Але є ще в нас орли,
та не тут, не в цій палаті,
а в мужицькій простій хаті!

*Князь виходить, за ним і воеводи
з ніяково похиленими головами.*

Картина третя

Подвір'я Кожум'яки.

Сини та батько при роботі.

Гонець (вбігає)

Люди добрі! Лихо в нас!
Прилетів на крилах гад
і князівну вкрав з палат!..

Усі наче закам'яніли.

16. На що розраховував князь, коли скликав раду? Чому воеводи не зголосилися вийти на бій зі змієм? Що сказав князь воеводам, маючи на увазі протилежне? Промов ці слова з відповідною інтонацією.
17. Знайди в тексті антоніми до слів “радість”, “добрий”, “вороги”, “почалася”. Запиши слова-антоніми парами.
18. Оберіть одного персонажа і по черзі потренуйтеся виразно промовляти його репліки. Повторіть читання, намагаючись запам'ятати текст. Похваліть одне одного за вдалі інтонації, обміняйтеся порадами, якщо маєте цікаві ідеї.

19. Дізнайся, як закінчилася п'єса про змія.

Добро перемагає!

Картина четверта

Майдан за містом. Удалині на горі химерний замок змія з різноколірними вікнами.

Чоловік

Посеред дня
на крилах змій прилинув,
князівну ухопив
і, наче в прірву, згинув.

Перша дівчина

Я бачила в дворі
Микиту Кожум'яку:
сміється, крутить вус —
ні крихти переляку!

Друга дівчина

В палац! До замку йде!
Ой лишенько! Ой горе!
Та що ж це буде з ним?
Та він же не поборе!

Перший парубок

Погляньте! Став, як дуб,
і стукає в ворота...
Змій виглянув з вікна
і сипле іскри з рота!

Чоловік

Ой, гляньте, гляньте! Змій!

Перша дівчина

Ой лишенько, дивіться!

Друга дівчина

Який страшний та злий!
І в сні такий не сниться.

Другий парубок

Посипав іскри змії —
горять, вгорі літають,
мов снігом золотим
вітри у полі грають.

Третій парубок

Дивіться, буде щось:
Микита наступає,
тримає булаву,
змії лапи потирає.

Гук від удару.

Ага! Ото дістав!

Четвертий парубок

Дісталось і Микиті!

Дід

Це, мабуть, перший бій
такий на цілім світі.

Чоловік

О, як розгнівався змії!
Пустив, дивіться, пару,
мов курява знялась...
О, знову кинув жару!

Перший парубок

Не видно ані-ні!
Вся площа димом вкрита...

Пауза.

Дивіться: змії упав!

Другий парубок

Спіткнувся і Микита.

Третій парубок

Погляньте: змії звалився!
Це, певно, добре вшкварив!
Микита змія взяв,
ще раз об землю вдарив.

Четвертий парубок

Як мертвий змії лежить...
Лежить і не здригнеться...
Микита в боки взявся,
стоїть собі й сміється.

Народ

Слава, слава, слава!
Слава, слава Микиті!
Хай живе князь!
Хай живе Микита!

Перший парубок

Микита вже з палацу йде
і на руках виносить...

Народ

Князівну! Слава, слава!

*Микита сходить з гори з князівною
на руках. Усі радіють.*

20. Який прийом використав автор, щоб показати в п'єсі двобій Микити і змія? Як про це було б написано в казці?
21. Знайди кульмінацію твору. Що ти відчуваєш, читаючи її?
22. Вибери з тексту речення, запам'ятай його та продиктуй партнеру/партнерці по завданню. Перевірте, чи все записано без помилок.

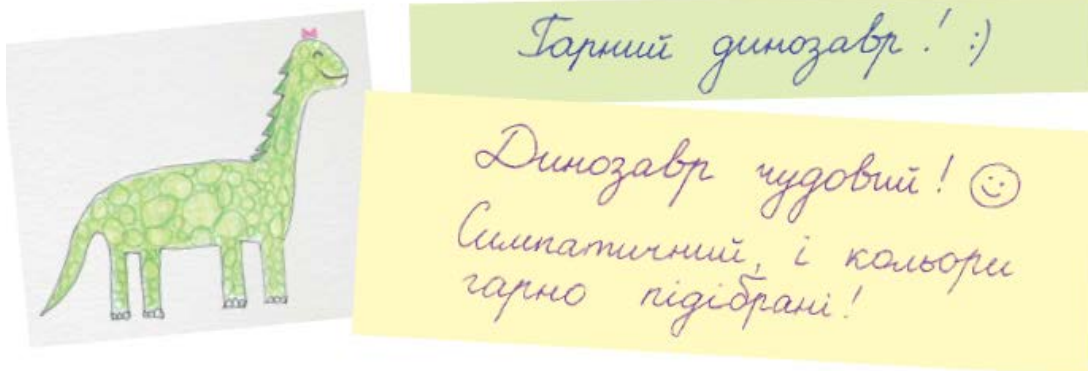
Як далеко в минуле ми можемо зазирнути?

1. Христина вчилася малювати динозавра, переглядаючи відео.

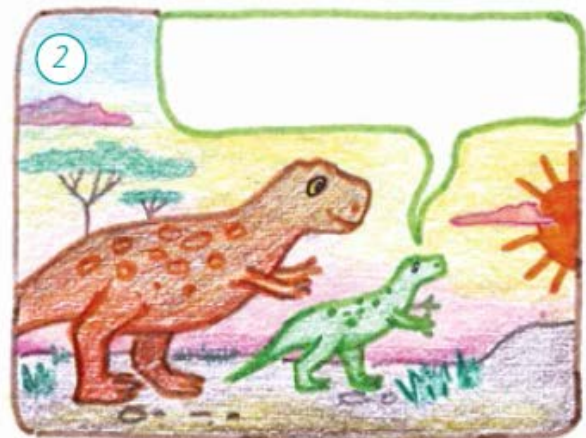

svitdovkola.org/pilot/4/media4

Свій малюнок дівчинка показала друзям. Прочитай їхні відгуки на роботу. Який із них, на твою думку, більш вдалий?

2. Христина так захопилася динозаврами, що створила комікс про них. Доповни його кадри репліками.

3. Прочитай репліки до коміксу, які придумали твої однокласники та однокласниці. Чим вони подібні? Чим відрізняються?
4. Як люди дізнаються про події минулого? Люди яких професій це роблять і як саме? Розкажи.

.....

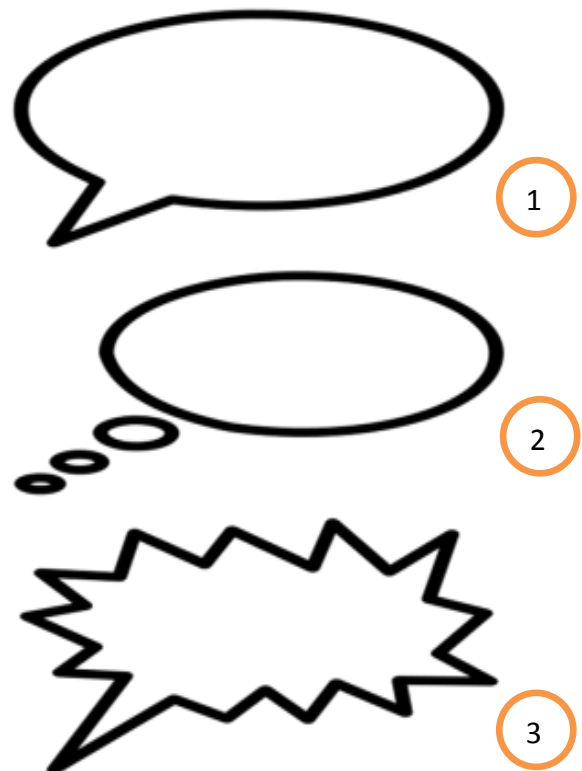
.....

5. Створи власний комікс про будь-яку подію, що відбулася в минулому. Скористайся порадами.

1. Вигадай двох-трьох персонажів.
2. Уяви, які в них характери, який вигляд вони матимуть.
4. Продумай невеличкий сюжет.
5. Поміркуй, що ти намалюєш, а що напишеш.
6. Створи ілюстрації.
7. Придумай короткі фрази — репліки персонажів.

Примітка. Тексти в коміксах мають специфічну форму “словесних бульбашок” або “хмарин думок” (їх називають виносками), які передають мовлення чи думки персонажів і ніби видуються з їхніх вуст. Три найпоширеніші типу виносок — мовлення (1), думка (2), крик (3):

1	2
3	4
5	

6. Чи задоволений/задоволена ти своїм коміксом? Розфарбуй відповідний смайлик.

7. Старший брат Валі Денис — журналіст. Він вважає, що його робота надзвичайна цінна для нащадків. Чи погоджуєшся ти із цією думкою? Чому?

.....

.....

.....

8. Валя спитала у брата, як давно люди отримують новини і як це відбувалося в минулому. Денис показав сестрі ось такий малюнок. Розглянь його і дай відповідь на Валіне запитання.

9. Обговоріть у групі такі питання.

- З яких джерел у наш час можна отримати новини?
- Як часто у вашій сім'ї читають або переглядають новини?
- Чи обговорюєте ви новини в родині?
- Про що можуть бути новини?
- Скільки новин із випуску ти запам'ятовуєш?

10. Пограйте у гру.

- Сядьте в коло і оберіть ведучого.
- Ведучий має скласти історію (реальну або фантастичну) із 3–5 речень і записати її на аркуші, але нікому не показувати.
- Потім він повинен розповісти свою історію на вухо першому гравцеві. Завдання учасників — передати одержану інформацію від одного гравця до іншого так, як вони її почули і запам’ятали. Повторювати сказане ведучий не може.
- Останній учасник записує те, що почув, на аркуш і зачитує вголос.

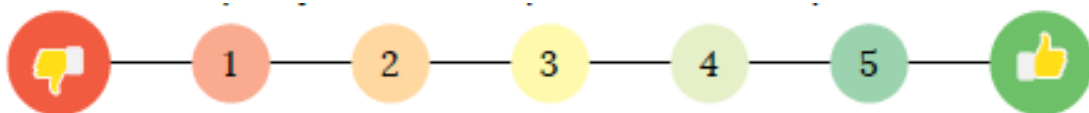
Який висновок можна зробити за результатами гри?

Будь-яка історія доповнюється власними судженнями тих, хто її переказує, і втрачає деякі деталі. Отже, інформація може втрачатися і змінюватися під час передавання.

- ## 11. Уяви себе репортером. Пригадай новину, почуту або прочитану вчора. Презентуй її для учнів свого класу.

Новина	Коментар (Чому саме ця новина мене зацікавила? Про що вона змушує замислитися?)
	

- ## 12. Оціни своє вміння переповідати події минулого.

Пригода друга. “Смачні музеї”

1. Пригадай події, про які йдеться у прочитаному уривку, та обери правильні варіанти відповідей.

 Де можна побачити мініатюрну цукрову копію Бранденбурзьких воріт?
А У Блекфуті   Б В Берліні   В У Бельгії

 Що є “родзинкою” музею картоплі?
А Батон   Б Сухарики   В Чипс

2. З'єднай назви музеїв або пам'ятників на вшанування різних смаколиків і міст України, в яких вони розташовані.

Полтава
Ніжин
Одеса, Львів
Київ
Коростень

Пам'ятник огірку
Музей хліба
Пам'ятник галушці
Музей шоколаду
Пам'ятник деруну

3. Відвідавши Музей шоколаду, Наталя записала свої враження у щоденник. При цьому вона припустилася кількох помилок. Відшукай їх і зроби відповідні виправлення.

 Найбільше мене вразило, як пишуть картини

 шоколадом. Спочатку беруть рівну дошку з бортиками,

 висота яких задає товщину майбутнього полотна.

 Потім її заливають білим шоколадом – це основа, на

 зразок полотна або паперу. І після цього на білому

 фоні зтворюють малюнок із чорного, молочного або

 білого шоколаду із додаванням барвників.

Де з'явилися цукерки?

4. Прочитай текст. Біля кожного речення постав відповідний знак.

- ⊕ — інформація, відома мені;
- ⊖ — зовсім нове для мене, те, що я почув/почула вперше;
- ! — те, що є надзвичайно цікавим і несподіваним;
- ? — незрозуміла інформація, викликає бажання дізнатися більше.

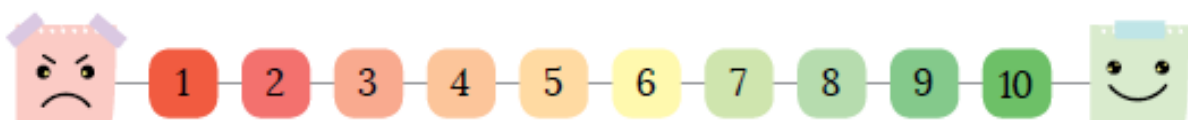
	<p>Ці улюблені всіма ласощі з'явилися на світ завдяки... випадку! Понад три тисячі років тому давні єгиптяни випадково змішали мед, інжир і горіхи — так з'явилися перші в світі цукерки. Під час розкопок у Єгипті археологи знайшли малюнки і записи, що містили відомості про те, який вигляд мали цукерки і як їх готували. Цукор у той час іще не був відомий, замість нього вживали фініки та мед.</p>
	<p>На Сході цукерки робили з мигдалю й інжиру. У деяких країнах Сходу кожне плем'я мало свого кондитера і таємні рецепти. Арабські країни донині славляться небувалим розмаїттям солодоців. Саме араби вперше почали варити цукор для створення нових видів кондитерських виробів.</p>
	<p>В Давньому Римі мак та горіхи варили в меду і засипали кунжутом, просоченим медом. У результаті виходило щось схоже на нугу.</p>
	<p>У Давній Русі теж виготовляли щось на кшталт цукерок — із кленового сиропу, патоки та меду.</p>
	<p>Перші шоколадні цукерки були виготовлені в Брюсселі у 1857 році. Шукаючи засіб проти кашлю, аптекар Джон Нойхауз випадково отримав продукт, який ми сьогодні називаємо шоколадними цукерками. У 1912 році його син став їх продавати. А дружина Нойхауза-молодшого запропонувала загортати їх у фольгу, після чого вони стали надзвичайно популярними.</p>

5. Олеся сама виготовила цукерки “Рафаелло”. Скільки цукерок зробила дівчинка, якщо вона виклала їх на 3 тарілки, по 28 штук на кожну?
6. Зробіть і ви цукерки “Рафаелло” власноруч. Для цього підготуйте:
- 100 г вершкового масла;
  - жменьку мигдалю;
  - 300 г кокосової стружки;
  - 350 г згущеного молока.
- Перемішайте у глибокій мисці згущене молоко, кокосову стружку і вершкове масло.
  - Поставте в холодне місце на 2-3 год.
  - Зліпіть з отриманої маси невеличкі кульки. Всередину кожної вкладіть мигдаль.
  - Обкачайте кульки в кокосовій стружці.

Ваші цукерки готові! Смачного!

7. Оціни свої кондитерські навички.

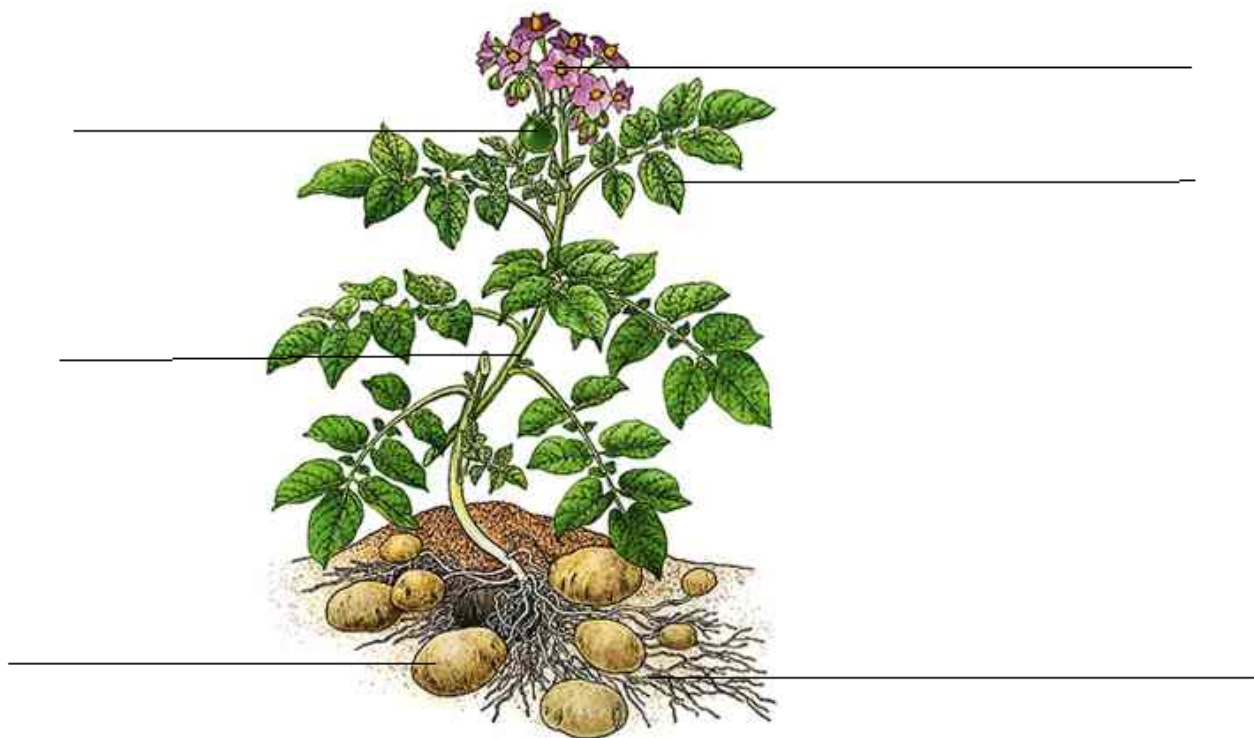
8. Кому і за що ти можеш подякувати наприкінці уроку? Використай подані слова.

- Я дізнався/дізналася...
- Дякую...
- Мені було дуже цікаво...
- Тепер я...

Чи давно люди вирощують картоплю?

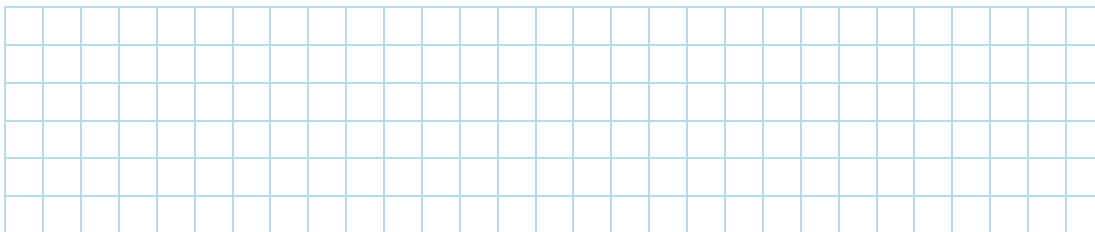
1. Розглянь зображення картоплі. Підпиши органи рослини.

2. Прочитай і розв’яжи задачу.

Дідусь Петра — фермер. Цього року він зібрав 644 ц картоплі. $\frac{1}{4}$ всієї картоплі продав, $\frac{1}{7}$ відклав на весну, щоб посадити, а решту залишив, щоб їсти. Скільки картоплі залишив дідусь для їжі?

3. Наталя дізналася, що європейці не відразу почали використовувати картоплю для приготування їжі. Спочатку людей зачаровували квіти цієї рослини, і вони висаджували її на клумби. А тепер із картоплі готують понад 300 страв. Які страви із цього коренеплоду смакують тобі найбільше? Склади їх перелік і запиши в алфавітному порядку.

4. Про картоплю народ склав чимало прислів'їв та приказок. Віднови деякі з них, з'єднавши праву і ліву частини. Поясни їх зміст.

Картопля та каша —
Картоплю копати —
Осики та берези — чим не дрова?
Без праці бараболя
Добрий гість на порозі, а

їжа наша.
Сіль та картопля — чим не їжа?
не народиться ніколи.
картопля в пирозі*.
не руками махати.

* Пирогами в Західній Україні називають вареники.

5. Матвій розповів, що коли він застудився і в нього підвищилася температура, бабуся збивала її, прикладаючи йому до чола кружальця картоплі. А для чого ще застосовують картоплю? Доповни хмару слів.

6. Із картоплин можна створити оригінальні поробки. Надихнися ідеями, придумай і зроби власну картопляну композицію.

7. Чи вважаєш ти свою поробку креативною? Чому?

Креативність – це здатність людини створювати і знаходити нові ідеї, які відрізняються своєю оригінальністю та незвичністю

8. Вважають, що креативність — головна якість людини 21 століття. І її можна успішно розвивати. Прочитай поради, що допоможуть розвинути креативність. Зафарбуй ті з них, якими зможеш скористатися вже тепер.

Складай план свого дня за допомогою малюнків та символів

Створи колажі

Розглядай щось, приділяючи увагу деталям

Виконуй рутинну роботу по-новому

Малюй фантастичні картини

Практикуй ігри зі словами

Шукай в довкіллі щось, що тебе здивує

Знаходь нові способи використання різних речей

Читай щодня

Пригода третя. Реальний музей вигаданої людини

9. Популярний літературний персонаж — детектив Шерлок Холмс — уславився тим, що помічав більше за інших і на основі своїх спостережень робив логічні висновки.

Потренуйте своє мислення, граючи в асоціації. Перший гравець називає слово, наступний — свою асоціацію до нього. І так по черзі.

10. Скористайся тлумачним словником і з'ясуй значення слова “детектив”. Воно однозначне чи багатозначне? Склади і запиши речення зі словом “детектив” у кожному зі значень.

.....

.....

11. А ти знаєш, що жанр дитячого детективу виник у літературі зовсім недавно? Лише близько ста років тому письменники збагнули, що не тільки дорослим цікаво читати про розслідування злочинів. І відтоді написали чимало захопливих творів, де детективами стають твої однолітки чи казкові істоти. Довідайся, які дитячі письменники творили або творять у жанрі детективу. Запиши їхні прізвища та назви творів.

Автор	Назва твору

12. Охарактеризуй героя пригоди, заповнивши картку.

Прізвище та ім'я: Шерлок .....

Вік: 30–35 років.

Стать: .....

Зовнішність: статура худорлява, зріст понад 180 см, тонкий орлиний ніс, квадратне підборіддя, гострий пронизливий погляд, “рипучий” голос.

Професія: .....

Місце проживання: .....

Хобі: .....

Чому за відбитками пальців можна встановити особу?

1. Зроби відбитки своїх пальців, скориставшись інструкцією на с. 42 посібника. Розглянь їх.

Місце для відбитків

2. Обчисли вирази. Зістав результати з ключем, і дізнаєшся, як називається наука, що займається дослідженням ліній на пучках пальців рук.

$164 \cdot 4 =$

$588 : 4 =$

$225 \cdot 7 =$

$844 : 2 =$

$192 \cdot 2 =$

$777 : 3 =$

$219 \cdot 3 =$

$216 : 9 =$

$183 \cdot 7 =$

$825 : 3 =$

$73 \cdot 9 =$

$157 \cdot 9 =$

$768 : 2 =$

А	О	И	І	Я	П	К	С	Л	Т	Д
422	384	1413	777	1281	1575	657	24	147	275	656

3. Прочитай інформацію про відбитки пальців людини. Що тебе особливо зацікавило? Розкажи.

- Відбитки пальців людини формуються ще до її народження.
- Відбитки пальців залишаються незмінними впродовж усього життя, тоді як інші лінії на долонях з часом змінюються.
- Відбитки пальців правої й лівої рук не є дзеркальними відображеннями. Ба більше — вони зовсім не схожі.
- За відбитком пальця можна визначити стать людини.
- Завдяки рідкісному генетичному відхиленню деякі люди не мають відбитків пальців. Але таких серед усього населення Землі налічується лише кілька десятків.

4. Подумай, чим іще, крім відбитків пальців, ти відрізняєшся від інших. Склади і запиши розповідь про це. За бажання презентуй свою роботу в класі.

5. Настя прочитала у журналі “Джміль” статтю, в якій рудий Костик розмірковував про неповторність кожної людини. Прочитай її. Як ти відповіси на запитання Джмелика?

Кожен узявся до справи. У класі було тихо, робота кипіла. Аж ось Джмелик звернув увагу на рудого Костика в окулярах, який, очевидно, був чимось невдоволений, і зазирнув у його думки.

“І чому я такий оце невдаха? — сердився Костик. — Хочу намалювати коня з вершником, а виходить якесь чудовисько...

Он у Яринки яка краса — квіти немов живі. У мене ніколи так не вийде...”

Джмелик усміхнувся: знайшлася і для нього робота.

— Привіт, Костику! Я — Джмелик. Бачу, тебе не надихає власний малюнок.

— Авжеж! — обурено відповів хлопчик, навіть не здивувавшись появі Джмелика. — Я хочу бути талановитим, як Яринка. Чому я не такий, як вона? Чому взагалі всі люди різні?

— Не лише люди! Все на світі різне. Поглянь довкола: яке розмаїття дерев, квітів, тварин. Уяви собі тільки, що замість дубів, кленів, яблунь та пальм на нашій планеті ростимуть самі сосни. А замість усіх пташок будуть лише горобчики. Хіба цікаво буде жити?

- Як ти вважаєш, чи в Кості адекватна самооцінка? Обґрунтуй свою думку.
- А яку самооцінку маєш ти? Познач її на шкалі.

Як діяти у непередбачуваних ситуаціях?

1. Випиши з першого слова першу літеру, з другого — другу, з третього — третю і так далі. Поясни, як ти розумієш значення слова, що утворилося.

НЕБО, КЕКС, СУБОТА, ПЕРЕЦЬ, ДИНОЗАВР, ЦІЛЕСПРЯМОВАНІСТЬ,
ВЕЛИКДЕНЬ, МАНДРІВКА, МАРШРУТКА

.....

2. Ірина та її сестра Богданка їхали в автомобілі. Богданка занудьгувала і почала бавитися пасками безпеки: то вставить у замок, то вийме. Чи дбає дівчинка про свою безпеку? Як дієш ти в таких випадках? Розкажи.
3. Женя прочитала на сайті patrol.police.gov.ua ось таку інформацію.

Чому паски безпеки такі важливі

Опубліковано: 18 Січень, 2017

Не має значення, водій ви чи пасажир, користуватися паском безпеки в авто — ваш обов'язок. Оскільки паски безпеки є найбільш ефективним засобом запобігання смертності й травматизму на дорозі, їх використання обов'язкове згідно із законодавством.

Водій і пасажир на передньому сидінні мають бути пристебнуті. Як і пасажир на задніх сидіннях. Діти до 12 років обов'язково мають сидіти у дитячих кріслах, що відповідають їхній вазі та віку. Також можна використовувати триточковий дитячий пасок безпеки.

- Як ти гадаєш, чи можна довіряти цій інформації? Чому? Запиши.
- .....
- .....

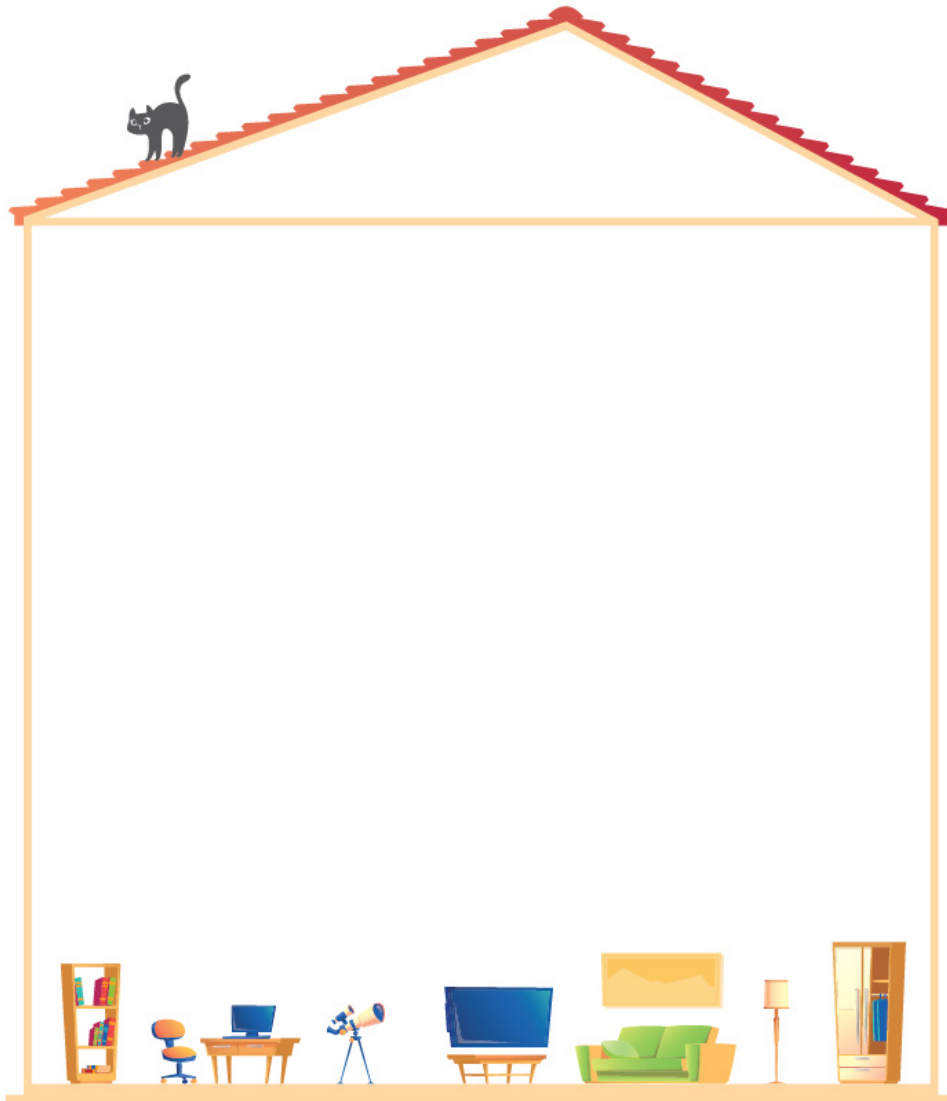
Зверни увагу! Надійшли найкращі дані надають сайти офіційних організацій, наприклад тих, що відповідають за безпеку руху.

4. Які ще небезпеки можуть загрожувати людині? Наведи власний приклад та запропонуй спосіб виходу з небезпечної ситуації без загрози для здоров'я.

.....

.....

5. Чи залишаєшся ти іноді сам/сама вдома? Як ти поводишся в таких випадках? Розкажи. Склади пам'ятку "Безпечна поведінка вдома". Проілюструй її.

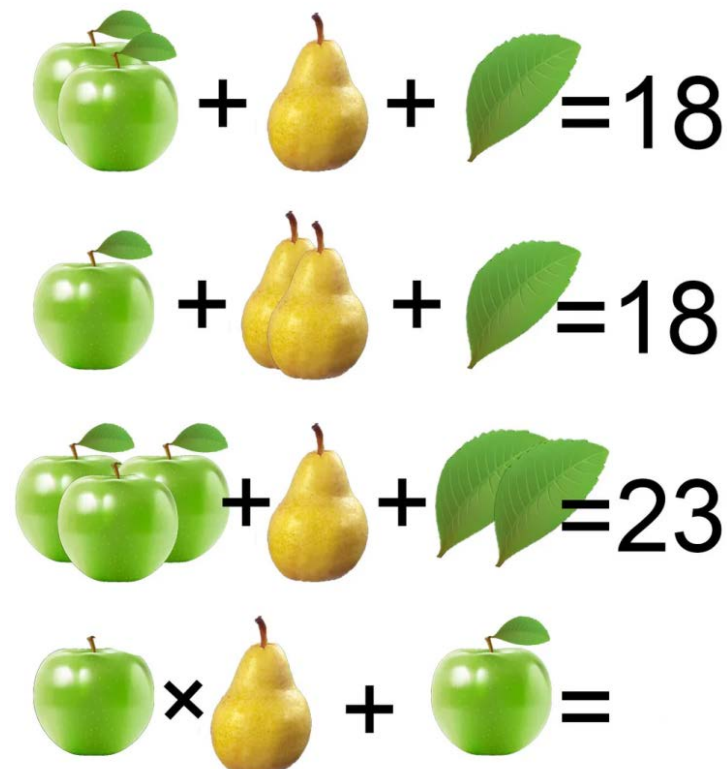
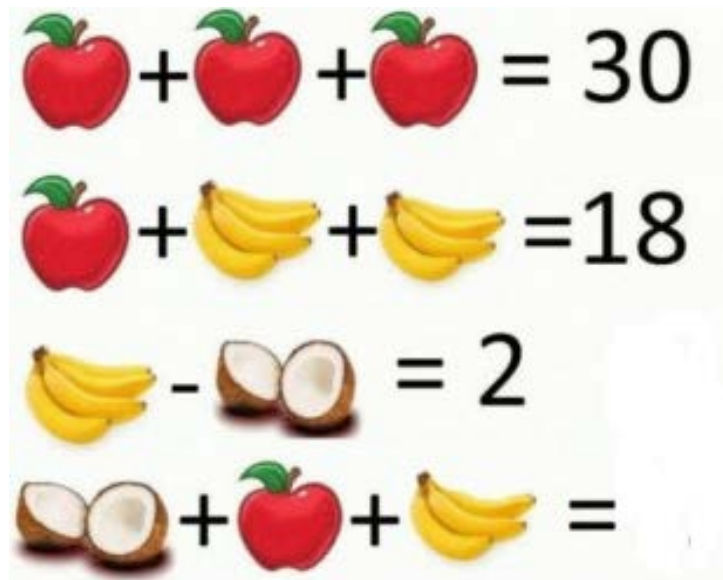

6. Презентуй свою роботу в класі.

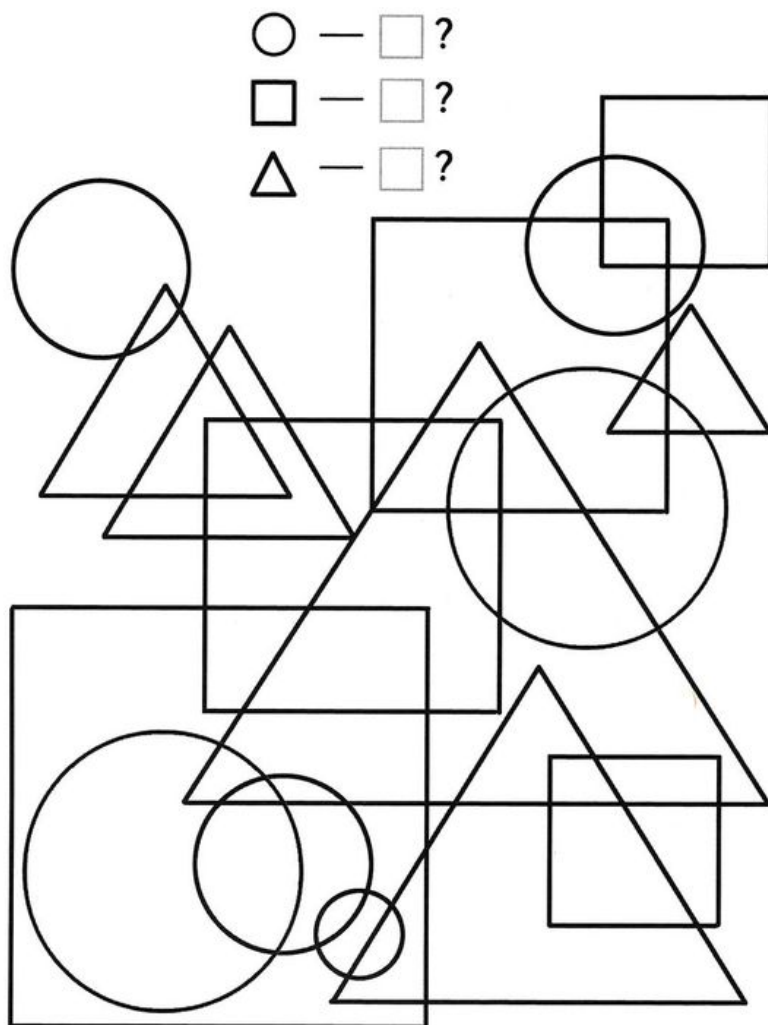
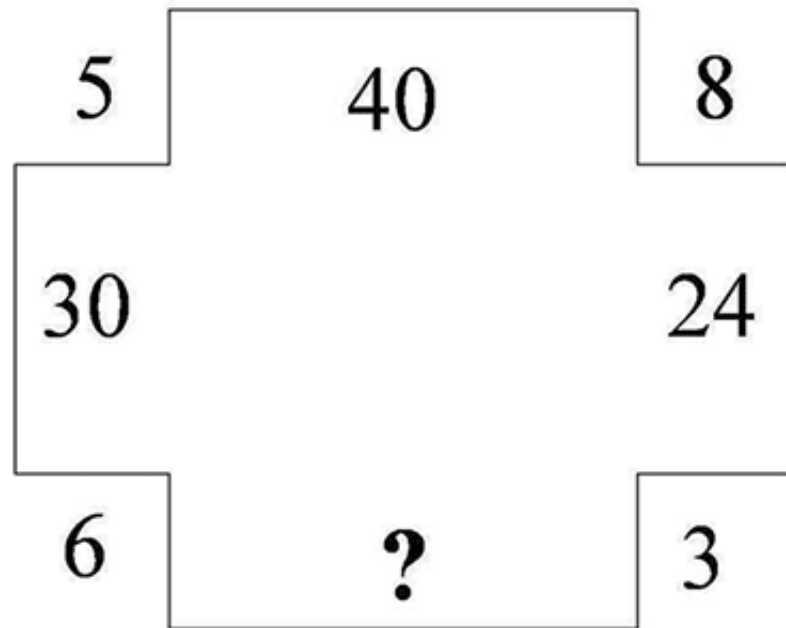
7. Оціни, наскільки добре тобі вдалося скласти пам'ятку.

8. Коли Діана залишається вдома сама, то полюбляє розгадувати математичні кросворди і головоломки. Розв'яжи такі завдання і ти.

Пригода четверта. Комп'ютерна історія

1. Розгадай ребус. Склади речення зі словом-відгадкою.

2. Прочитай вірш Лесі Вознюк. Визнач його тему та ідею.

Ай-гаджет

Маю гаджет при собі,
Стильний, як годиться.
Чи Ай-пад а чи Ай-под...
Та яка різниця?

Імовірно, це Ай-фон,
Схожий щось доволі....
Знаю, гаджет мій — Ай-ай —
Найкрутіший в школі.

Пес у мене — це Ай-дог,
Кіт — Ай-Мурчик звати.
— Ну й вигадник ти, синок! —
Кажуть мама й тато.

Та Ай-мама і Ай-тато
Мій секрет не знають —
Що мене вже Ай-Максимом
Друзі називають.

- Якими рисами характеру наділила авторка героя? Запиши.

.....

.....

- Як ти вважаєш, яка небезпека загрожує Максимкові? Свою думку обґрунтуй.

.....

.....

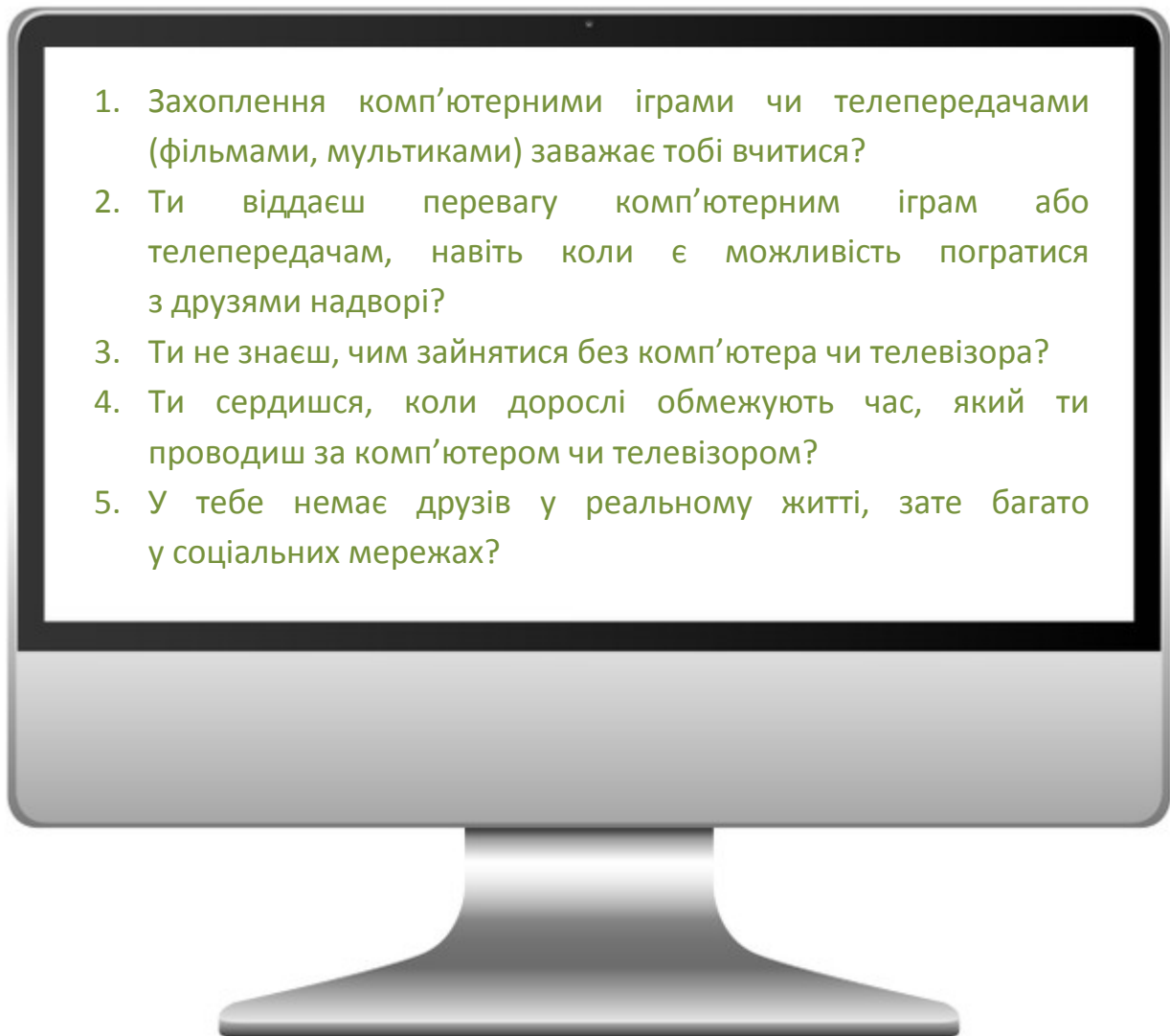
3. Подивитися мультфільм “Настуня і комп'ютер” і з'ясуй, чому комп'ютер дівчинки “захворів”. Як ти гадаєш, чого навчилася Настуня, поки “лікували” її “хворого” друга?

svitdovkola.org/pilot/4/media5

4. На превеликий жаль, “хвору” техніку може “зцілити” майстер, а от людину, яка “захворіла” від техніки, лікар може вилікувати не завжди. Перевіримо, чи не перебуваєш ти у так званій “зоні ризику” залежності від комп’ютера чи телевізора. Аби з’ясувати це, дай відповіді на запитання.

1. Захоплення комп’ютерними іграми чи телепередачами (фільмами, мультиками) заважає тобі вчитися?
2. Ти віддаєш перевагу комп’ютерним іграм або телепередачам, навіть коли є можливість погратися з друзями надворі?
3. Ти не знаєш, чим зайнятися без комп’ютера чи телевізора?
4. Ти сердишся, коли дорослі обмежують час, який ти проводиш за комп’ютером чи телевізором?
5. У тебе немає друзів у реальному житті, зате багато у соціальних мережах?

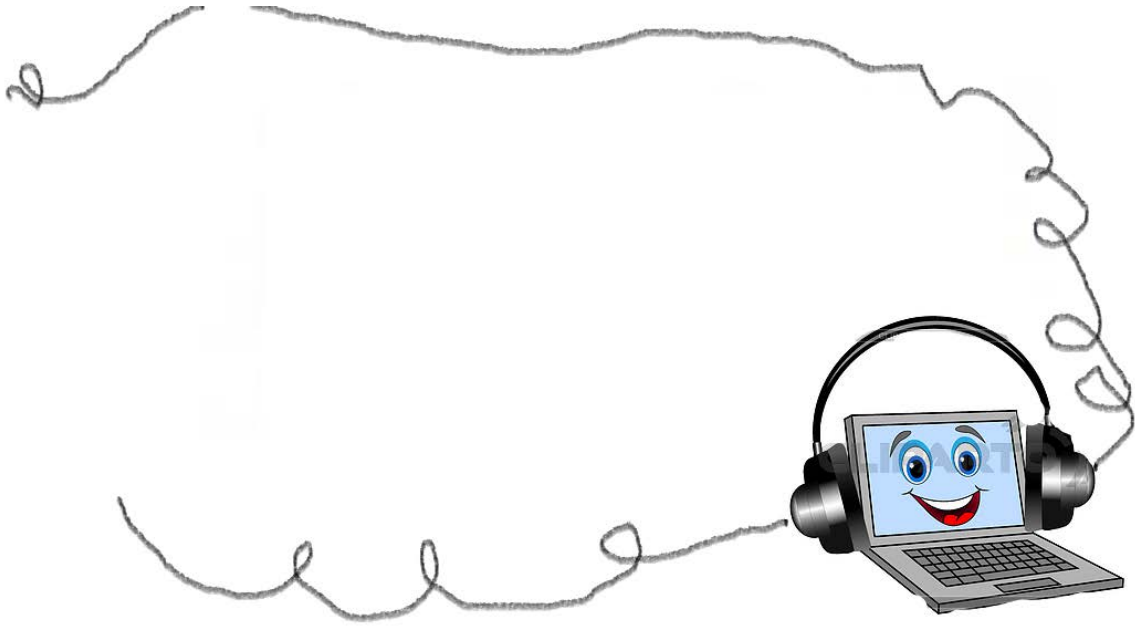
- **За кожну відповідь “так” постав собі один бал та обчисли суму.**

0 балів — у тебе немає залежності від комп’ютера чи телевізора.

1-2 бали — ти надміру захоплюєшся віртуальним світом. Тобі варто обмежити користування комп’ютером чи перегляд телевізора й обрати більш здоровий спосіб відпочинку.

3-5 балів — ти вже маєш залежність від комп’ютера чи телевізора. Можливо, тобі слід обговорити проблему з кимось із дорослих і разом знайти вихід.

5. Разом з друзями складіть і запишіть правила користування комп'ютером, ноутбуком чи планшетом.

6. Оціни своє вміння працювати в команді.

Як я вмію працювати з однокласниками

- Я говорю компліменти.
- Я дослухаюся до думок інших.
- Я не підвищую голос під час обговорення.

Наступного разу я .....

.....

.....

Які традиції українців ми хочемо продовжити в майбутньому?

1. Спиши текст.

Народні звичаї

Кожна нація і навіть кожна соціальна група має свої освячені віками звичаї, що виробилися впродовж багатьох століть.

Але звичаї — не відокремлене явище в житті народу. Це втілені в рухи та дію світовідчуття, світосприймання та відносини між окремими людьми, які безпосередньо впливають на духовну культуру певного народу. Саме тому вся народна творчість з давніх-давен нерозривно пов'язана зі звичаями.

Звичаї народу — це ті прикмети, за якими він розпізнається не тільки в сьогоденні, а й в історичному минулому. Споконвіку це ті не писані ніким, але реальні закони, якими рік у рік керуються люди і в щоденних, і в загальнодержавних справах. Вони, як і мова, є найміцнішими елементами, які об'єднують народ у єдине ціле.

За О. Воропаєм

.....

.....

.....

.....

.....

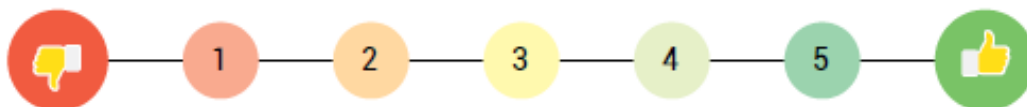
.....

.....

.....

.....

- Чи задоволений/задоволена ти результатами своєї роботи? Оціни.

2. Випиши з тексту слова — різні частини мови.

ІМЕННИКИ	ПРИКМЕТНИКИ	ДІЄСЛОВА

3. Четвертокласники побачили оголошення про те, що в школі буде проводитись конкурс дитячого малюнка на тему “Українська мова, культура, традиції”. Візьми участь у цьому конкурсі й ти. Створи малюнок на аркуші паперу. Підпиши його. Влаштуйте у класі виставку.
4. Пригадай своє навчання у школі цього місяця. Напиши про свої досягнення.

МОЇ ДОСЯГНЕННЯ

Я навчився/навчилася

Я вправно роблю

Я знаю

Я можу

Найбільший мій успіх

Створення цього посібника стало можливим завдяки фінансовій підтримці Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), що була надана в рамках проекту “Медійна програма в Україні”, який реалізується міжнародною організацією Internews. Ця програма підтримує українські медіа та розширює доступ до якісної інформації. Зміст матеріалів є виключно відповідальністю громадської організації “Академія української преси” і не обов’язково відображає точку зору USAID, уряду США та Internews.